

**แบบสำรวจและจัดฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม**

๑. ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ชื่อรายการ น้ำส้มสายชูหมักน้ำหวานดอกมะพร้าว

ชื่อเรียกในท้องถิ่น น้ำส้มสายชูหมักน้ำหวานดอกมะพร้าว

ชื่อภาษาอื่น (ถ้ามี)

๒. ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

☐ รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย)

☒ รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน
(เสี่ยงต่อการสูญหาย)

๓. ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ตอบได้มากกว่า ๑ หัวข้อ)

☐ วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

☐ ศิลปะการแสดง

☐ แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล

☒ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

☐ งานช่างฝีมือดั้งเดิม

☐ การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

๔. ประวัติความเป็นมาและรายละเอียดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การหมักน้ำหวานดอกมะพร้าวให้ได้น้ำส้มสายชู เป็นการแปรรูปอาหารอย่างหนึ่งในอัมพวาทำมานาน แต่อาจจะไม่ใช่รู้จักในกลุ่มคนรุ่นใหม่ น้ำส้มสายชูจะหมักด้วยน้ำหวานจากดอกมะพร้าว ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่แตกต่างจากน้ำส้มสายชูจากที่อื่นๆ โดยผ่านกระบวนการเปลี่ยนน้ำตาลเป็นกรดอะซิติกด้วยแบคทีเรียสายพันธุ์เฉพาะ (อะซิโตแบคเตอร์)

ประโยชน์ของน้ำส้มสายชูหมักจากน้ำหวานดอกมะพร้าว โพรไบโอติกส์ (จุลินทรีย์ชนิดดี) ที่ช่วยในการย่อยและการดูดซึมอาหารในลำไส้ มีแร่ธาตุและวิตามินต่างๆ เช่น โพแทสเซียม เหล็ก แมกนีเซียม ซัลเฟอร์ วิตามินซี และบี มีกรดอะมิโนมากกว่า ๑๕ ชนิด ช่วยซ่อมแซมกล้ามเนื้อและสร้างเซลล์ใหม่ และกรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูสามารถช่วยลดการอยากอาหาร จึงช่วยในการควบคุมน้ำหนักได้

ขั้นตอนการผลิต การเก็บน้ำหวานดอกมะพร้าวจากวงมะพร้าว ผ่านการกรองและต้มก่อนจะนำไปหมักในภาชนะที่ปิดอย่างแน่นหนา แรงกระบวนการหมักด้วยยีสโดยวิธีธรรมชาติเป็นเวลา ๒-๓ สัปดาห์ จากนั้นน้ำตาลในน้ำหวานจะถูกเปลี่ยนเป็นกรดแอซิติกเข้มข้น ๔ %

๕. พื้นที่ปฏิบัติมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (พื้นที่ที่ปรากฏหรือชุมชนที่มีการปฏิบัติมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)

โครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์ อำเภอมัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

๖. คุณค่าและความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในแต่ละระดับ (เช่น ระดับปัจเจกบุคคล/ระดับครอบครัว/ระดับชุมชนท้องถิ่น/ระดับจังหวัด/ระดับประเทศ เป็นต้น)

เกิดคุณค่าและความสำคัญทั้งในระดับปัจเจกบุคคล,ระดับครอบครัว,ระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับจังหวัด

๗. บทบาทของแต่ละภาคส่วนในการดำเนินมาตรการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

- ☒ บทบาทของสถาบันครอบครัว (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
ปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของน้ำส้มสายชูหมักน้ำหวานดอกมะพร้าว ให้รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
- ☒ บทบาทของชุมชน (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
คนในชุมชนเกิดรายได้จากการที่มียักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่
- ☒ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
หน่วยงานของวัฒนธรรมได้มีส่วนเข้าไปส่งเสริม
- ☒ บทบาทขององค์กรภาคเอกชน (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
นำนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ
- ☒ บทบาทของสถาบันการศึกษา (ดำเนินมาตรการอย่างไรบ้าง)
ส่งเสริมให้เด็กๆเกิดความคิดที่ต่อยอดเกี่ยวกับเศรษฐกิจในชุมชน

๘. มาตรการที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ หัวข้อ)

- ☐ การศึกษา วิจัย (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)
- ☐ การอนุรักษ์ พัฒนา (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)
- ☒ การสืบสานและถ่ายทอด (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)

เริ่มจากการให้เด็กรู้จักขั้นตอนการทำน้ำส้มสายชูที่หมักจากน้ำหวานดอกมะพร้าว และความสำคัญในประโยชน์ของน้ำส้มสายชูที่มีต่อสุขภาพ

- ☐ การพัฒนาต่อยอดมรดกภูมิปัญญา (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)
- ☐ การดำเนินงานด้านอื่น ๆ (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)

๙. รายชื่อผู้สืบทอด / ผู้ครอง / ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในปัจจุบัน

รายชื่อบุคคล/หัวหน้าคณะ/ กลุ่ม/สมาคม/ชุมชน	อายุ/อาชีพ	ที่อยู่ (สถานที่ติดต่อ) / หมายเลขโทรศัพท์
โครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์	-	อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

๑๐. ปัจจุบันรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้รับการประกาศขึ้นบัญชีในระดับใด

- ☐ ยังไม่เคยได้รับการประกาศขึ้นบัญชี (รายการสำรวจและจัดเก็บใหม่)
- ☒ ระดับจังหวัด (รายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)
- ☐ ระดับชาติ
- ☐ ระดับนานาชาติ (ยูเนสโก)

๑๑. จากข้อ ๑๐ ควรจะเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีในระดับใด

- ☐ สำรวจและจัดเก็บเท่านั้น (ยังไม่ควรได้รับการประกาศขึ้นบัญชี)
- ☐ ระดับจังหวัด (รายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)
- ☒ ระดับชาติ
- ☐ ระดับนานาชาติ (ยูเนสโก)

๑๒. เอกสารอ้างอิงและ/หรือผลงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
เจ้าหน้าที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้มีส่วนร่วมเข้าไปศึกษาความเป็นมาของน้ำส้มสายชูหมัก
น้ำหวานดอกมะพร้าว

๑๓. รูปภาพ พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

รูปการหมักในภาชนะที่ปิดอย่างแน่นหนา และการหมักด้วยยีสต์โดยวิธีธรรมชาติ

รูปการหมักในภาชนะที่ปิดอย่างแน่นหนา และการหมักด้วยยีสต์โดยวิธีธรรมชาติ

หัวเชื้อของน้ำส้มสายชู เป็นเอกลักษณ์พิเศษของน้ำส้มสายชูที่หมักโดยใช้วิธีธรรมชาติ ซึ่งคือแบคทีเรียสายพันธุ์เฉพาะ (อะซิโตแบคเตอร์) ที่สามารถมองเห็นเป็นเส้นใยชั้นหนาลอยตัวอยู่บนพื้นผิว และเป็นตะกอนกองอยู่ก้นขวด หัวเชื้อของน้ำส้มสายชูมีวิตามิน แร่ธาตุ และกรดอะมิโนจำเป็น ซึ่งไม่เป็นอันตรายต่อการบริโภค เอกลักษณ์อีกอย่างคือ สามารถกรองออกมาใช้ร่วมกับยีสต์ในการเป็นหัวเชื้อเพื่อเริ่มกระบวนการหมักในครั้งต่อไป

๑๔. ข้อมูลภาพถ่าย ข้อมูลภาพเคลื่อนไหว หรือข้อมูลเสียง (ระบุประเภทของสื่อที่แนบไฟล์มาพร้อมคำอธิบาย)

☒ ข้อมูลภาพถ่าย ได้แก่ รูปภาพในข้อที่ ๑๓

☐ ข้อมูลภาพเคลื่อนไหว ได้แก่

☐ ข้อมูลเสียง ได้แก่

๑๕. ข้อมูลผู้สำรวจและจัดเก็บ

ชื่อ – สกุล นางสาวกฤติกา เปรมสุข

หน่วยงาน สภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

อาคาร ศาลากลางชั้น ๕ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม

แขวง/ตำบล แม่กลอง เขต/อำเภอ เมือง จังหวัด สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐

๐๙๕๐๕๒๓๒๙๖